

”Svensk.

91de årg.

BRANDKÄRTNING

FACKORGAN FÖR SVERIGES BRANDKÄRER.

N:o 11

Centraltryckeriet
Örebro 1918

Nov. 1918

Ägare af:
**Svenska Brandmänna-
Förbundet**

Utkommer en gång i mån.

Redaktör och utgivare:
ARV. W. SVENSSON
ÖREBRO
Telefon 26

Prenumerationspris:
Kr. 3.50 för år. Lösn. 25 öre

Annonspriiser:
I texten 1 kr., 4 andra platser
70 öre pr em. och spalt

Brandfara genom acetylenbelysning.

Idå acetylenbelysningen i våra dagar kommit så mycket i bruk, torde det vara skäl att påminna om hvilket farligt ämne acetylen-gasen är och med hvilken försiktighet denna bör behandlas. Här alltså några intressanta explosionsinteriorer, hvilka samlats på tyskt försäkringshåll.

I Hoppenheim i Hessen inträffade en acetylen-gasexplosion under följande omständigheter. Gasverket var uppställt i ett träskjul, som å ena sidan låg intill köksbyggnadens yttermur och å andra sidan intill yttermuren på en tvättstuga. Från köksbyggnaden ledde en dörr in till tvättstugan och mellan gasverksbyggnaden och tvättstugan fanns ett fönster. Sålunda en icke enligt gällande föreskrifter utförd anläggning. Vid explosionen stodo dörren och fönstret öppna, så att apparatrummet stod i direkt förbindelse med köksafdelningen, där fotogenbelysning användes och eldning i spis ägde rum. Ägaren iakttog gaslukt och gick in i apparatrummet med en fotogenlampa. En

explosion inträffade. Af rådhusrätten dömdes ägaren att böta 45 mark. Brandförsäkringsbolaget utbetalade en skadeersättning på 84 mark.

Att skadan ej alltid blir så liten framgår af följande fall, som inträffade på ett litet hotell på landet i Westfalen. Här var gasverket installeradt i ett bredvid hotellet be-fintligt boningshus, men i ett rum som icke var skildt från andra genom massiva väggar utan öppningar. Orsaken till explosionen kunde ej konstateras. Beträffande själfva explosionen framgår af rättegångsproto-kollen följande omständigheter. Den dag explosionen inträffade, ville gaslägarna inom hotellet icke brinna ordentligt. Vården gick då ned till gasapparaten och fyllde på karbid. Då detta emellertid ej hjälpte, gick han åter ned till gasapparaten och såg då på gasometern, att denna icke förändrad sig. Han märkte vid detta sista besök, att rummet var fullt med gas. Då han emellertid i skymningen, som rådde i rummet, icke kun-

de uträdda något, ville han lämna rummet och gå och hämta ljus. Men just som han stod i begrepp att gå ut, märkte han liksom en blick bakom sig, och strax därefter inträffade en explosion, som sprängde apparatrummet och genom den utbrytande eldsvådan delvis förstördes byggnaden. Brandskedeersättningen för fast egendom uppgick till 2,690 m., för löseegendom 2,875 m. Försäkringstagaren förnekade att hafva rökt eller använt ljus vid sina besök i apparatrummet. Man kan därför endast antaga, att explosionen uppstått på det sätt, att den utströmmade gasen trängt in i angränsande boningsrum och där blifvit antänd af en eller annan låga eller eld.

Den kraft och den våldsamhet, som känneteckna acetylen-gasexplosionerna, kan man se genom följande fall. På en järnvägsstation i Preussen funnos två gasverk, det ena för acetylen afsedt att bereda den gas, som förbrukades i tågen. För transport af gasen användes särskildt för ändamålet konstruerade vagnar. Kort före explosionen hade en dylik vagn blifvit fylld, hvarpå gasmästaren och en smed gingo till det ena gasverket, där de uppehöll sig i tio minuter. Gasmästaren gick därefter till acetylen-gasverket. Ungefär 2 minuter senare skedde ex-

plosionen. Smeden, som stannat kvar i det förstnämnda gasverket, kastades omkull, men förmodade dock krypa ut genom den af lufttrycket vid explosionen uppkastade dörren, här ropade han på gasmästaren, förlorade strax därpå medvetandet och fanns där af tillstädeskommande personer. De tillskyndade järnvägstjänstemännen fingo skåda en fruktansvärd förödelse. Af den byggnad, som inneslutit acetylen-gasverket, funnos endast rester. Alla i närheten befintliga byggnader voro skadade. Taket på den förstörda byggnaden var sönderslitet i småbitar, som voro slungade 100 meter bort, ja längre, murdelar af 1/2 meters diameter anträffades långt från explosionsstället. Gasmästaren påträffades ungefär 30 meter från ingången till det förstörda huset, död, med söndertrasadt ansikte och brinnande kläder. Tjänstgörande stationsassistenten blef på ett afstånd af 100 meter kastad omkull. Platsen omkring den förstörda byggnaden var öfversädd med spillror. Ankomstbangårdens fönsterrutor hade sprungit, husen på och vid bangården voro till stor del förstörda. Explosionens verkningar sträckte sig ända in till den 2 km. aflägsna staden och kommo folk att tro, att jordbävning inträffadt.

Äfven frusna acetylen-gasverk äro farliga att handskas med, såsom ett fall i Waltersdorf visar. Apparaten hade frusit, och då man skulle undersöka orsaken till gasverkets strejkande, inträffade en explosion, hvilken åstadkom en skada af 88 m. på byggnaden.

Ett mera kompliceradt fall inträffade i en liten ort Reichenbach. Acetylen-gasverket var här placeradt i ett träskul, hvars andra afdelning användes som stall för en automobil. Automobilens var försedd med strålkastare, som matades med karbidgas. Dennes messingsbehållare hade på ett eller annat sätt blifvit otät så att gas strömmade ut. Denna antändes af en på automobilen befintlig tänd lyckta. Automobil och hus antändes, men elden blef af brandkåren släckt.

På en mekanisk verkstad i Hamburg inträffade en acetylen-gasverksexplosion. Apparaten, som användes till svetsning, var anbragt i en massiv byggnad under tegeltak, men i ett rum, som stod i förbindelse med svarvare- och snickareverkstaden. Förutom dörr till apparatrummet funnos i golf och tak

Förbandslådor

Från 3:— till 35:— kr.

SJUKVÅRDS- OCH FÖRBANDSARTIKLAR GUMMIVAROR

m. m., m. m.

köpas bäst och billigast från

Fritz Svensson,

Drottningg. 34 ÖREBRO Rikstel. 1689

1,30 meter breda öppningar, genom hvilka en i apparatrummet befintlig elektrisk motors drifrem löpte upp till snickareverkstaden. I apparatrummet fanns ett utåt vettande fönster, som kunde öppnas. Någon ventilationsanordning fanns ej annat än i ett i taket befintligt hål. En i apparatrummet befintlig fast tillsluten bleckdosa, rymmande 10 kg. karbid, utgjorde hela karbidlagret.

Yrkesinspektören fann denna anordning i så hög grad bristfällig, att han förbjöd anläggningens användande. En verkställare skulle så efter ett par månader rensa gasverket. Han förnekar, att han visste att oförbrukat karbid fanns i behållaren. Han hade emellertid tagit loss den senare och lösgjort ledningen till karbid-afstängaren, så att i gasbildaren ännu kvarvarande karbid föll ned i vattnet och bildade gas. Karbidreservoaren ställde han på ett bord, den i densamma befintliga karbiden hade emellertid blifvit våt och utvecklade likaledes gas. På outredt sätt uppstod nu en explosion. Taket på byggnaden och golvet i verkstaden reivos upp, fönsterrutorna slogas ut och dörrarna kastades upp. Två personer blefvo illa skadade.

Men icke blott själva gasverken utan äfven samtliga till installationen hörande delar, såsom bränare, rörledningar o. d., kunna indirekt gifva anledning till explosioner och brand. I Billingen inträffade en acetylen-gasexplosion under följande omständigheter. I närheten af ett gasrör till en acetylen-gasanläggning skulle något mureriarbete utföras. Arbetaren hade då böjt gasröret något åt sidan för att komma bättre åt. Härigenom har antagligen en läcka uppstått på röret, genom hvilken gas utströmmade och ansamlade sig under taket. Vid undersökning af ledningen, som utfördes på det vanliga sorglösa sätt, som oförståndigt folk gärna använder, nämligen med en tändsticka, inträffade en explosion, som skadade den oförsiktige montören.

(Brandluren).

Gyuna Svensk Brandkärs-Tidnings annonsörer!

Kolsyra till eldsläckning på motorbåtar.

I nr 16 af Svensk Motortidning för detta år finnes införd en artikel med ofvanstående rubrik, och torde det hafva sitt intresse, att i anslutning till denna uppsats konstatera, att det åtminstone finnes en svensk motorbåt, hvilken är utrustad med kolsyreeldsläckning. Den åsyftade båten är ingenjör Fritz Egnells föregående sommar nybyggda »Penta XI».

Anordningen består af en kolsyrebehållare, rymmande 10 kg. kolsyra, placerad under durkarna i navigationshytten, och från dennas ventil är dragen en rörledning af $\frac{1}{2}$ " gasrör, utmynnande i det för om navigationshytten liggande motorrummet. Kolsyrebehållarens pådragningsventil är inbyggd i en belt och hållet från det öfriga kölrummet afstängd låda, i afsikt att förhindra, att vid eventuellt uppstående eld under durkarna, lågor lägga hinder i vägen för ventilens manövrerande. För att möjliggöra ett hastigt pådragande af kolsäran är på pådragningsventilens spindel placerad en till vef utbildad nyckel. Kolsyrebehållaren är placerad så, att navigatören utan att flytta sig från sin plats vid ratten kan snabbt åtkomma nämnda nyckel och på ett ögonblick sålunda sätta eldsläckningsapparaten i funktion. Eldsläckningsanordningen i fråga har vid åtekilliga företagna prof visat sig fungera med osviklig säkerhet.

(Sv. Motortidn.)

Lediga platser.

Vid Södertelge brandkår finnes tillföljd af kårens ökning trenne platser lediga för ogifta

Brandmän

att tillträdas den 1 januari 1919.

Maskin- och motorkunniga personer äga företräde.

Nuvarande löneförmåner äro:

Grundlön 1,500 kr. pr år med fyra ålders-

tillägg à 125 kr. efter 3, 6, 9 och 12 års tjänst.

Dyrtdstillägg utgår med 20 proc. å grund-

lön jämte 50 kr. pr månad.

Förslag om lönereglering föreligger.

Vidare upplysningar lämnas av

Brandchefen.

Brandstationen som aldrig blir färdig.

Det är inte fritt att det börjar hula ganska mycket tragik öfver Eskilstuna stads brandstationsfråga. I årtal har den stått på dagordningen, men alltfjämt ligger lösningen i ett ovisst fjärran. Flere omgångar brandstyrelser ha försökt sig på att bringa frågan till lösning, men alltfjämt har det gått galet. Stadsfullmäktige ha grälat och varit oense om lämpliga byggnadsplatser och så har frågan stupat. Det har ritats, räknats och kalkylerats i det oändliga, brandstodsbolagen ha under tiden blifvit otåliga och slagit knyt-näfven i borden och så har man tagit nya tag, alltid med samma negativa resultat.

Vid senaste stadsfullmäktigesammanträdet förelåg frågor på nytt och man var väl rätt allmänt benägen tro, att den omsider skulle nå fram till afgörande, om ej i full utsträckning så åtminstone i hufvudsak. Men annorlunda stod det skrifvet i stjärnorna. Fullmäktige ville ta sig ytterligare en funderare på saken och därför får frågan ligga till sig ännu en tid.

I allt virrvarret tillkom vid detta sammanträde ett nytt moment, den fört omtalade klagoskriften från stadsarkitekten Belfve. Tidningen Folket antydde i sitt referat att hr B. ansåg sig förbigången af brandstyrelsen och han utvecklar detta i sin skrivelse på följande sätt.

Den 8 dec. 1911 erhöill dåvarande brandstyrelsen anslag af stadsfullmäktige för upprättande af förslag till ny brandstation och fick undertecknad i uppdrag att enligt det program som då uppgjorts utarbeta skisser till en sådan, förlagd hvid renhållningsverkets byggnader i Nyfors. Dessa skisser och förslag öfverlämnades till stadsfullmäktige den 4 november 1912, hvarvid ärendet remitterads till, drätselkammaren och utskottet. Den 11 juni 1914 förelåg ärendet åter hos stadsfullmäktige, men då meningarna voro delade om den föreslagna tomtens lämplighet, beslöts återremiss till utskottet för ytterligare utredning, hvarvid jämväl den föreslagna gamla fattigvårdstomten lämplighet

skulle utredas. Den 10 sept. 1914 afslogs förslaget om brandstationen på Nyforsstomten och beslöts att låta upprätta förslag till och göra utredning ifråga om en brandstation på den gamla fattigvårdstomten och den 8 okt. beslöts remittera frågan direkt till brandstyrelsen. Undertecknad fick då i uppdrag att äfven upprätta detta förslag, som jämte Nyforsförslaget (på grund af motion) förelåg hos stadsfullmäktige den 10 dec. 1914, hvarvid intetdera förslaget erhöill erforderlig majoritet och sålunda afslogs.

Jag har tagit mig friheten anförda dessa, för stadsfullmäktige säkerligen kända data, för att påvisa det arbete jag nedlagt på denna frågas lösning, ett arbete som jag säkert tror att stadfullmäktige ej underskattar. Att jag härunder förvärvat vid *sakkunskap* är tydligt, om man öfverhufvud taget kan tala om sakkunskap när det gäller så sällan förekommande byggnader som en brandstation, specialister på sådana lära nog ej finnas, liksom också är fallet med många andra slag af byggnader. Jag har besökt de flesta större och mindre brandstationer i Sverige, såsom Sundevall, Stockholm (södra), Västerås, Jönköping, Karlstad, Göteborg (2 st.), Halmstad, Malmö, Hälsingfors och Landskrona samt haft tillgång på ritningar från flera håll, och var sålunda rustad för mitt arbete.

När det gäller ett cyliskt uppdrag är det gifvetvis också en fördel att hafva lokalkännedom; vad som passar ena stället passar ej det andra. När brandstyrelsen på nytt tog upp brandstationsfrågan hade jag gifvetvis väntat mig så pass erkänsla för det myckna arbete jag fått i uppdrag att omarbota mitt förslag med hänsyn till de nya synpunkter som kunde föreligga, men så blef ej fallet. En annan *sakkunnig* skulle göra det och skörda frukterna af mitt arbete.

Detta förslag (hvilket jag oaktadt erbjudanden, ej sett) föreligger nu hos stadsfullmäktige till afgörande och framgår af utskottets utlåtande ej i allt gillats, särskildt vad beträffar fasaderna. Däremot har jag hört att mina fasader både i brandstyrelsen och anorstades vunnit gillande. Innan frågan afgöres ville jag därför göra en vördsam hemställan till stadfullmäktige att jag måtte erhålla i uppdrag att omarbota mitt förslag till brandstation å gamla fattigvårdstomten i

enlighet med det möjligen ändrade program, efter hvilket arkitekt Kellgren uppgjort brandstyrelsens föreliggande förslag.

Hr Befwies klagoskrift upptogs af bankdirektör Andersson såsom egen motion och remitterades till brandstyrelsen, som alltså får att se till i hvad mån någon orätt begåtts mot hr B., och huru denna i så fall skall godtgöras.

För att höra brandstyrelsens åsikt om saken har Folket vändt sig till brandstyrelsens ordförande, direktör G. V. Larsson, med en förfrågan i ämnet. Dir. L. hade ännu icke haft tillfälle att ta del af hr Befwies inlägga, hvarför han ej kunde yttra sig i detalj om densamma. Emellertid kunde han fastslå att hr Befwies senaste förslag i brandstationsfrågan varit i hög grad praktiskt ifråga om de rent tekniska anordningarna och att detta varit alldeles tillräckligt för styrelsen att vända sig åt annat håll. Man talar, framhöll hr L., så högt om fasaden och ingen vill väl bestrida att det vore trefligt med en brandstation af ståtligt yttre. Men detta är dock icke huvudsaken, ty öfver allting annat står dock såsom ett oaftergifligt villkor att de inre anordningarna äro ärdamålsenliga och praktiska. Så har åtminstone brandstyrelsen sett saken och det har heller inte bestridits af någon att arkitekt Kellgrens förslag i detta afseende varit hr Befwies öfverlägset. Att äfven det Kellgrenska förslaget lede af brister, ville dir. L. ej bestrida och detta hade han också utan omsvep låtit hr K. förstå. Denne har ju också medgifvit ofullkomligheterna beträffande fasaderna, men afseend det mindre välbetänkt att nu lägga ned stora kostnader på ett förslag, som eventuellt kommer att ändras ännu många gånger.

Vilka åtgärder brandstyrelsen kunde komma att vidtaga i anledning af hr Befwies inlägga kunde dir. L. icke på förhand yttra sig om. För sin personliga del ansåg han det emellertid föga rekommenderande att på detta sätt formligen tigga om uppdrag.

(Tidningen Folket).

Gasexplosion på tåget vid Mjölby.

Natten till söndagen den 24 Nov. inträffade ett svårare olyckstillbud på uppgående tåget Malmö—Stockholm. Vid 1-tiden, strax efter det tåget lämnat Mjölby station, inträffade nämligen i en av 3:dje-klassvagnarna en våldsam gasexplosion, som fullständigt ramponerade det inre taket i korridoren. Vid explosionen fylldes hela korridoren av eldslågor, panelen i taket rämnade och föll till golvet och en större ventil rycktes bort av lufttrycket. Dess bättre befann sig för tillfället ingen i korridoren och någon människa blev därför icke skadad. De förskrämda passagerarna hejade tåget med nödbromsen och sedan man släckt elden i taket backade tåget intill Mjölby igen. Sedan skadorna undersökts fick emellertid tågsättet som det var medfölja till Stockholm.

Orsaken till explosionen tycks ha varit något fel med en av gaskranarna till belysningsledningen i vagnens tak. Genom någon otäthet hde gas strömmat ut och fyllt tomrummet mellan det yttre vagn taket och panelningen. Denna skall, enligt järnvägsstyrelsens order, vara försedd med lufthål till förebyggande av dylika olyckor, men på ifrågasvarande vagn hade man ej vidtagit detta försiktighetsmått.

Tack!

Till Branchefen i Falun Herr C. Landström samt till kåren för öfrigt får jag härmed framföra mitt hjärtliga tack för visad välvilja mot oss under min mans sjukdom och för den hjälp och det deltagande som kom mig och mina barn till del vid hans bortgång. Än en gång, mottag mitt och mina barns djupt kända tack.

Örebro i nov. 1918.

Astrid Forström.

En veteran ur tiden.

Carl Magnus Eriksson.

En brandveteran, för hvilken det klämtat slut, i d. brandmästaren vid Norrköpings brandkår, *Carl Magnus Eriksson*, afled i Norrköping den 31 oktober och med honom gick en verklig intresserad och i sin krafts dagar mycket dugande brandman ur tiden.

Brandmästare Eriksson föddes i Norrköping den 15 oktober 1846 och kom efter genomgången folkskolekurs till det gamla, på sin tid så beryktade Motala Varf därstädes, där han med ihärdighet arbetade om dagarna, och de aftnar i veckan, som det gafs lektioner i Ebersteinska söndags- och aftonskolan, infann han sig där samt deltog med uppmärksamhet och intresse uti undervisningen, hvarförutom han begagnade alla lediga stunder till själfstudier, och hade han, som tillika var en synnerligen praktisk man, säkerligen kommit mycket långt, om han icke varit så tillbakadragen och försynt.

Då brandkår skulle uppsättas i Norrköping 1875 söktes såväl inom som utom staden efter lämplig person till Brandmästarebefattningen. Detta kom till den högt uppburna öfveringenjör Olssons vid Motala Varf kännedom, och satte han sig genast i förbindelse med dåvarande löjtnanten i Kungl. Flottan, Lotsfördelningschefen här i fördel-

ningen Henrik Werner, som fått i uppdrag att tillsammans med brandstyrelsen ordna brandväsendet i Norrköping, och rekommenderade bemälda öfveringenjör Olsson då Eriksson, hvilken antogs till brandmästare.

Ett lyckligare val kunde brandstyrelsen icke ha gjort. Med trohet och nit stod brandmästare Eriksson vid sin Chefs sida under hela den mödosamma uppsättningen samt inöfvandet af den nya kåren, och har han på samma redbara sätt fortsatt under icke mindre än fyra chefer, ända till 1907, då hans krafter började svika och hans hörsel försvagades, hvarför han sökte och erhöll pension från och med den 1 april 1907.

På sina korta fritider ägnade brandmästare Eriksson sig åt elektriska studier, och den som i det fallet rent af tog sig an honom var dåvarande telgrafassistenten, sedermera Telgrafdirektören och Riddaren m. m. Claes Mauritz Forssman, och ordnade Eriksson också under hans öfverläsande inledningen af och anordningarna för emottagande af brandallarm å den år 1877 nybyggda brandstationen i Norrköping, likasom han, med värdefullt stöd af linjemästaren vid Kungl. Telegrafverket, herr C. W. Schröder, för omkring 20 år sedan, då brandtelegrafnätet utvidgades, gjorde nödiga anordningar inom stationen, hvilka ännu i dag fungera fullkomligt korrekt.

Brandmästare Eriksson har också gjort en hel del små uppfinningar, som vunnit välförtjänt erkännande.

År 1907 hedrades brandmästare Eriksson med Stådernas Allmänna Brandstodsbolags stora jetten i silver, en utmärkelse, som på den tiden var synnerligen sällsynt.

Under sin krafts dagar var brandmästare Eriksson mycket anlitad inom dåvarande förningsväsendet och var ledamot uti styrelsen för såväl Gamla Arbetareföreningen som dess sjukfond och Tioöresfond samt i Röda bandet. På sin tid äfven ifrig skarpskytt, var det ett sant nöje höra när han berättade om ett skarpskyttmöte på Sanna hed, äfvensom när han lade sina fosterlandskänslor i dagen, hvarvid han, den annars så tyste mannen, uppeldad af hjärtats glöd, utvecklade en riklig vältalighet.

Orsdagen den 6:te november 1918 vigdes den gamle brandveteranens stoft till jord,

därvid han bars till grafven af sex brandkorpraler och i närvaro af brandlöjtnanten herr K. Welander, reservchefen m. m. herr Bror Ahlberg samt kårens vaktfria manskap äfvensom en af sina gamla chefer, som vid grafven ägnade honom följande lilla runa:

För Dig det nu har klämtat slut
Från jordelivet Du träd ut,
Men minnet lefver ännu kvar
Från yngre solbelysta dar'.

I duglighet, i mod och nit —
Samt redligt arbete och flit.
Liksom när Du med kraft och lust
Med röda hanen tog en dust.

Det lefver nu och lefver fort,
Hos kamrater hvad Du gjort —
Om lönen varit ringa här,
Skall riklig Du den finna där.

När inför altaret Du står
Och rättfärdigheten skåda får —
Till dess Du hvila må i ro,
På Jesu Kristi rena tro —

O, må vi alla vandra så,
Att när med Dig för Gud vi stå
Han då må nådigt till oss se,
Och med Dig oss segerpalmen ge.

Härpå bringade densamme honom ett sista tack och farväl från sig samt närvarande och frånvarande kamrater.

Som sörjande stodo vid båren 2 söner och 1 dotter, och efterlämnar brandmästare Eriksson i Amerika en son och en dotter.

Och så är den gamle brandmästarers saga all. J. E.-n.

Malmö.

Malmö brandkår har utom de förut i spanska sjukan aflidna tre brandmännen gjort ytterligare tvänne svåra förluster. Den 20 oktober ingingo tvänne dödsbud från Allmänna sjukhuset, nämligen att brandkorpralen Olef Ekberg och brandsoldaten Nils Alfred Hall aflidit i sviter af spanska sjukan.

Ekberg var född den 2 november 1884, och antogs den 9 jan. vid brandkåren, hvarest han befordrades den 1 januari 1912.

Hall var född den 9 maj och blef ordinarie brandsoldat den 1 januari 1911.

Utom den stora sorg som deras bortgång beredt efterlämnade änkor och barn, har kamratkretsen förlorat tvänne tjänstaktiga och karaktärsfasta medlemmar, samt brandkåren tvänne yrkesskickliga och raska brandmän.

Vid samtliga kamraternas sista färd hade en vacker gärd af blommor lämnats, bland andra från Brandstyrelsen, befäl och kamrater vid brandkåren.

Liktågen, företrädda af kårens egen musikafdelning, räknade förutom de aflidnas närmaste anhöriga så många af personalen, befäl och manskap, som kunde permitteras från tjänstgöringen samt ett större brandfordon med personal.

TIDAHOLM'S
NYA
LAST- OCH BRANDKÄRS-
AUTOMOBILER
NY, ÖVERLÄGSEN KONSTRUKTION.
DRIFTSÄKER. EKONOMISK.
GENERALAGENTER:
CRONSTEDT, KASTENGREN & CO
(i samarbete med Mercedes Automobilfabrik)
BIRGERJÄRSGATAN 6, STOCKHOLM.
ALLA SLAG AV AUTOTILLBEHÖR...

En brandkår i gammalmodig stil.

När präster och professorer skötte eldsläckningen i Uppsala.

Följande skildring af brandväsendet på den gamla goda tiden hafva vi hämtat ur Stockholms-Tidningen under sign "Manasse".

För en icke-stockholmare var det ännu för ett tjugotal år tillbaka en af de största evenemanger, om man af en ren händelse fick se brandkåren komma sprängande fram genom gatorna. Hästarna lågo som remmar efter gatan, det sprakade eldgnistor om höfvarna, och i gathörnen nöjde man sig, om hela ekipaget gick på två, ibland på ett hjul. Tjotals gånger har jag stått och beundrat kuskens orimliga skicklighet att med åtstramad tömmar kunna tygla de vilda springarna, och jag minns, hur jag i början af min Stockholms-tid för tjugufem år tillbaka med klappande hjärta såg gamle kommandörkaptenen Hollstén, hvithårig och rakryggad på den första vagnens kuskbeck, sitta där lugn och med en skarpblick som en roffvägel på jakt, medan vagnen rasade fram som ett lössläppt vilddjur. Sedan har Hollsténs plats under årens lopp intagits af så dugande och skickliga chefer som major Sabelström, kapten Svinhufvud och som deras ställföreträdare de raska och duktiga kapten Borgenstjerna och löjtnanterna Gyllenhammar, Hamberg m. fl.

För undertecknad personligen och säkert för många andra är det liksom inte samma sensationella njutning sedan hästarna försvunnit och de stora bilerna komma susande med en fart som ett expresseståg.

Då jag häromdagen mötte Johannes brandstations vagnpark ute i tjänst och såg bilerna försvinna som streck i fjärrar, stod det plötsligt för mitt inre öga en syn, som de nuvarande brandsoldaterna skulle haft åtskilligt roligt åt. Som gamla Uppsalapojkar har säkert Kalle Gyllenhammar och måhända äfven Karl Gustaf Borgenstjerna, som kom senare till Fyrisstaden, sett denna syn, och det kan säkert vara af intresse för den nu lefvande generationen att höra, hur en eldsvåda

"sköttes" i gamla tider i den svenska universitetsstaden.

När slottsklockan uppe på Styrbiskop ringt nio om aftonen och förkunnat att dagen var slut, inträdde förr i världen liksom om alldeles särskild stämning i den gamla hederliga Fyrisstaden. Då fanns ännu ej de götiska omtvistade tornspirorna på domkyrkan, och när klockan slagit en kvart öfver tio gjorde "Torn-Pelle" tuta i luren sina tre långa utdragna tower från kyrkans gamla Härlemanshattar af koppar. Vid hvarje half- och trekvartsslag uprepade han sin tutning och höll så på hela natten tills klockan slagit tre kvart till fyra, då natten ansågs förleden.

Det var alltid en hemsk känsla, om man som pys t. ex. var bortbjuden och på hemvägen till Beijershuset genom den becksvarta Oömslund hörde denna egendomliga nattsignal, men värre än allt annat var det att efter några timmars sömn vakna med hjärtat i halsgroten halfsittande i sängen för att räkna de dystra, djupa slagen från domkyrkans stora klocka. Det lär vara precis samma ton som den största klockan i Notre Dame i Paris och tonläget är mellan djupa f och fess (basklav).

Ett klämtslag — som jag aldrig under min tid hörde — betydde eldsvåda i slottet med omnejd. Det senare — omnejd — betydde väl landshöfdingens gamla stallar och trädgårdsanläggningen Lugnet, två slag betydde stadsdelen Kungsängen söderut, tre slag Fjärdingen i nordväst, fyra Svartbäcken norrut och sedermera i midten af 80-talet fem klämtslag för Luthagen, studenternas hemvist, Uppsalas "Quartier latin".

Det vore säkert en syn för gudar att t. ex. på en bio få se det trögsmorda maskineri, som i slutet af 70-talet utvecklade sig vid en eldsvådas utbrott i Uppsala.

Sprutan nr 1 — det gamla gardet — var pojkarernas favoritspruta, och i de frivilliga leden såg man i den gladaste ordning inrullade stadsbud, yngre docenter vid universitetet, bodbetjänter, garvargesällar, boktryckare och tidningsredaktörer och en eller annan student af seniors rang: med ett ord människor av alla sorter. Sprutan nr 2 — det blåa gardet — bestod uteslutande av professorer i alla fakulteterna — dock minst teknologer — och universitetets vaktmästare.

För denna hade vi bara en viss vördnad, men kunde naturligtvis inte låta bli att se all den humor, som absolut följde med då bokmalarna inom alla fakulteterna, både präster, jurister, naturvetenskapsmän, esteter och läkare, alldeles oberoende av ålder, fallenhet eller kroppskrafter, under sprutförmannens höga komandorop tvingades till ett ofta strängt och mattande kroppsarbete. Jag har sett lille vaktmästare Vaxlund bära den blåa sprutans lykta på en stång, och vid pumparna den lille latinprofessorn Håggström, ideligen hostande, arbeta i sitt anletes svett sida vid sida med sin adjunkt, västgöten Frigell. För dem, som händelsevis känna dessa tvennes omöjlighet i rörelseförmåga, bör det vara lätt att föreställa sig deras arbetsprestation vid eldsvåda.

Sedan vederbörande brandkårsmedlem, om han ej sov allt för djupt, händelsevis blev väckt av Torn-Pelles ofta ganska häftiga klämtslog, klädde han omsorgsfullt på sig, fäste det blåa, gula, röda eller gröna bandet med märket kring sin huvudbonad, och så tultade den snedbenete filosofen eller den närsynte lille greken på giktbrutna och föga snabba ben till S:t Eriks torg, där i den ännu levande gamla "Kuggis-längan" både "gula" och "blå" sprutan hade sina respektive garage vägg i vägg.

Detta överansträngande lunkande tog sina modiga tre kvarts timma och satte ofta den hjärtklappande delikventen ur stridbart skick. Så skulle fanan med numret fram, lyktan med färgade glaset tändas, slangarna plockas ned från väggarna och läggas på vagnen, och efter tio minuters väntande på flera medlemmar och ivrigt löpande i fåvitsko hit och dit bar det äntligen åstad, och i det stora, tunga, omodärna åbäket — en kolossal handspruta för cirka 40 man — rasslade iväg genom S:t Eriks gränd.

Förspända med linor över axlarna sprungo gräsprämda professorer utan fakultets- eller rangordning och drogo sprutan som duktiga små "tottar", och efter dem, skjutande på så godt de kunde, följde gladeligen deras kolleger, präster, läkare och skönlitterära stormän i vetenskapens värld, alla besjälade av samma mod för att ut och släcka ett tvåvånings trähus långt utanför Vaksala tull.

De, som allra först nådde brandstället, erhöilo tio riksdaler i belöning.

Det var ett sannt nöje att se åkardrängarne i vildaste karriär köra sina gamla gröna vattentunnor under ett öronbedövande skrammel genom stadens knaggliga gator. Det gällde nästan livet, tycktes det, att komma fram först, inte så mycket för att skaffa vatten till brandstället, utan det var säkert den utlovade tian åt nr 1, som spelade den största rollen.

Vid våra dagars priskapplöpningar fästes nog något avseende vid respektive pristagares kondition vid framkomsten i förening med uppnåendet av ett viss ändamål. Från detta bortsåg man totalt vid bryggardrängarnas "vattentunneldsvädelöpfung" i Uppsala, och även om, som ofta var fallet, genom den vilsinta farten nästan allt vatten skvalpades ut på vägen, så att knappast ett ämbär återstod för att vattna den trötkörda kampen med vid framkomsten, så gjorde det alldeles det samma, om man bara kunde anmäla, att man inkommit först till platsen. Detta var a och o.

Och så efter fem kvart anlände sprutorna, man kunde på en lång stund inte komma i gång, då det ej fanns tillräckligt med vatten och vattenledningen ännu ej gick så långt ut.

Men eldflammorna hade redan med frosande aptit slukat hela den stora vinden och övre våningen och rasade nu som bäst bland bottenvåningens trappuppgångar och rum.

Ute på gaten och inne på gården lågo i mycket sorglig oordning delar av soffor, stolar och bord, locket och pedalen till en taffel, bitar av en bokhylla med rykande innehåll, kommoder och trasig tillbehör utan guldkant, sönderslitna gardiner och krossade trymår, allt utslängt i brådaste hast genom fönstren från övre våningen av de oundvikliga, ädla "räddarna", som alltid infunno sig vid dessa för dem storartade folknöjen, och i en soffa på den leriga åkern midt emot den brinnande byggnaden sutto två skolpojkar, som förlorat allt hvad de ägde utem det nödortriga, de hunnit kläda på sig. Den ene grät bittert,

Gynna

Svensk Brandkårs-Tidnings

annonsörer!

Henrikssons prisbel. motorsprutor

Försäljas genom

ALLMÄNNA BRANDREDSKAPSAFFÄREN

E. BERGSTRÖM & Co.

STOCKHOLM K.

Telegramadress: "Ideal".

Rikstelefon 2258.

HENRIKSSONS BRANDSLÄCKARE RAPID & PUMP-RAPID

samt Brandsläckaren n:o 76, modell 1914, 12 liter. Ny för året.

Samtliga godkända af Tarifföreningen.

Försäljas genom

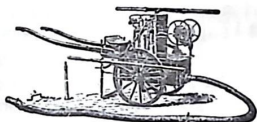
HUGO KNOCHENHAUER, Stockholm.

Telegramadress: Knochenhauer.

Rikstelefon 57 99.

Pump-Rapid

Telegraf-adr.:
Sprutbolaget

HENRIKSSONS

Prisbelönta

Handkraftsprutor

försäljas genom

Hrr Järn- & Redskapshandlare

samt i parti från fabriken.

A.-B. S. HENRIKSSONS Sprutfabrik,

och Mekaniska Verkstad.

STOCKHOLM 4.

Rikstelefon
6 0 5 3

Billmans Fabriks- & Handels-Aktiebolag

REGERINGSGATAN 88

STOCKHOLM

Telegrafadress: "BILLMANS R. T. 4811"

ALLM. TEL. 4480.

RIKSTEL. 4811.

BRANDREDSKAP

AF ALLA SLAG.

Allarmhorn

af Stockholms modell, förnicklade,
finnes åter i lager.

Uppgör förslag till utrustningar.

Lämnar kostnadsförslag.

Katalog på begäran.

Erhållit 2 Guld- och 20 Silfvermedaljer.

inte över förlorade kläder, möbler och skolböcker, utan över en förlorad 25-öres "ärtklyka" att skjuta sönder fönsterrutor med.

Men "Torn-Pelle" borta i domkyrkan klämtar och klämtar, så att svetten lackar, och har stuckit ut en röd lykta på en stång, som pekar åt Vaksala till, och hela Uppsala är på benen midt i den gråkalla svarta novembernatten, och polisen, de s. k. "grisarna", och vaktkarlarna med gröna band om huvudbonaderna ha fullt sjå att hålla folk speciellt nattvandrande studenter, från brasan.

Men först när elden i sitt raseri antände huset bredvid och ena skorstenen i det brinnande huset hotar att rasa och begrava hela akademistaten på en gång, sändes efter halvan timmes härjande brand från gula sprutan, som allt utgjorde svartgardet, den första välgörande strålduschen över härden, och en sex timmars eldsvåda med nattvak och inställda föreläsningar vid universitet dagen därpå begynner, en eldsvåda, som Stockholms brankår i våra dagar ledigt kunnat dämpa och bekämpa med hjälp av ett dussin duktiga brandsoldater inom loppet av tio minuter.

Tiden förändras och vi med den. Nu lär universitetsstaden ha en mycket duktig, 18 man stark, stående brandkår under ledning av löjtnant d'Aubigné, och även där har man nu avancerat så långt, att hästar äro gammalmodiga, och man rycker numera ut till strid mot den röda hanen i fullt moderna automobilvagnar.

Eldsvåda.

Stockholm.

Strax före kl. 9 på onsdagskvällen den 13 Nov. upptäcktes att eld utbrutit i källaren till det nybyggda huset nr 21—23 Sveavägen, hörnet av Kungsgatan. Brandkåren tillkallades omedelbart, men vid dess ankomst hade elden redan fått sådan omfattning att det icke fanns någon möjlighet att tränga ned i källarna. Man fick därför nöja sig med att till en början på måfå bespruta eldhärden genom

fönstren. Största hindret för brandmanskapet utgjorde de tjocka rökmassor som hela tiden trängde upp. Så småningom började man slå hål på väggarna och golvet till källaren för att på denna väg komma åt eldhärden, men ännu kl. 11 på kvällen hade man ej nått synbart resultat och röken var fortfarande ogenomtränglig. Strax före denna tid underrättades brandmanskapet om att omkring 300 kg. karbid förvarades i ett av de källarum mot vilka slangarna riktats. På grund av den tjocka röken hade man misstänkt att det förvarats olja i något av källarummen, vilket dock förnekades av ägaren till dessa.

Vid 12-tiden på natten arbetade brandmännen energiskt för att bekämpa elden, men utan resultat. Den tjocka röken som strömmade ut ur källargluggar och källarens tak gjorde det omöjligt att ens med gasmasker tränga dit ned. Hettan var ofidlig och betonggolvet i nedre botten var alldeles upphettat. Gång på gång tillsattes nya slangledningar och vattnet beräknades vid tolvtiden ha stigit till över fyra fot i källaren, där vattnet formigen kokade, så att ångmoln förenade sig med den utströmmande röken.

Av karbidlagret lyckades man i sista stund få undan en del. En av de stora behållarna var emellertid redan så upphettad att man på grund av explosionsfaran ej kunde röra vid den.

Vid halv-1-tiden på natten hade släckningsarbetet hunnit så långt, att man kunde komma ned och börja röjningsarbetena i källaren. Det var nu också möjligt att i någon mån bedöma skadornas omfattning. De värderas till omkring en halv miljon kr.

Karbiden tillhörde A. E. G., som fått hela sitt i källaren förvarade lamplager förstört. Feits nya konditorilokal, som var under inredning och där konstnären Hald utfört freskomålningar, har blivit alldeles förstörd. Då en af brandmännen och aktiebolagets Feiths direktör, tidigare på kvällen genomgick lokaliteterna över källaren, upptäckte man i sista stund att elden höll på att sprida sig även till byggnadens öfriga delar. I Feiths blifvande lokaler finnas ventiler, dolda bakom väggspelar. Genom dessa ventiler började elden tränga upp, och då man krossade en af speglarna slogo lågorna ut från ventilen.

Vid 1-tiden var elden så pass begränsad att man kunde dra in en del af slangledningarna. Vattnet stod då en half meter högt i den stora källaren. Eftersläckningen pågick till långt in på morgonen.

Från utlandet.

Fruktansvärd explosionsolycka i Aarhus.

Den 4 nov. inträffade en svår explosionsolycka i Otto Monstedts fabrikslokaler i Aarhus. I fabriks smidesverkstad voro ett 10-tal arbetare sysselsatta med svetsning, då en acetylenbehållare exploderade. Samtidigt exploderade äfven en behållare med syre och en annan med väte. Vid explosionen slungades de innevarande åt alla sidor. Tre arbetare dödades. Två blevo så svårt skadade att föga hopp finnes om deras vederfående. De öfriga erhöilo mer eller mindre svåra brännskador. Samtliga skadade ha förts till sjukhus.

Det häftiga lufttrycket vid explosionen var så stark, att alla fönster i byggnaden sprängdes och dessutom en mängd rutor ute i städer, däribland flera stora affärsfönster. Ytterligare en af de skadade arbetarna har aflidit, så att inalles fyra fallit offer för katastrofen. Alla de omkomna voro familjefäder och efterlämnar hustru och flera barn. Om orsaken vet man ännu intet med visshet, men man tror, att den uppkommit genom ett fel på acetylenbehållaren.

Finland.

En eldsläckning under ganska ogynnsamma omständigheter tyckes Voikka brandkår, Finland, enl. Brandluren, haft att arbeta under. Insändaren skriver:

En augustinatt detta år blef Voikka brandkår utkallad för att bistå vid släckningen af

ett stort torfströmagasin i närheten af Kausala station, emedan fara förelåg, att vid den rådande starka vinden elden kunde utbreda sig till torfströfabriken och den vidsträckt torfmossen, belägen strax invid. Med från Kouvola rekviserat extra tåg begäfvos oss i väg, 20 man med en ångspruta och tillräckligt med slang, då vi visste, att vattentagen lägo aflägsna från platsen för eldsvådan.

På Kausala omflyttades ångsprutan och slangkärrorna medels landgångar från statsjärnvägarnas extratåg till det smalspåriga tåget, som trafikerar sträckan Kausala—Leininselkä, belägen i närheten af de berömda Mankala forsarna. — Så bar det af i raskt tempo på de gungande öppna vagnarna ner till stranden af Leininselkä, där sprutan uppställdes, hvarefter slangen från de på det sakta framåtskridande tågets öppna vagnar uppställda slangkärrorna rullades ut på banan till en längd af 1,820 mtr. Sprutan sattes i gång inom en rätt kort tid efter ankomsten, hvarpå torfströlagret indränktes med dess stråle, som gifvetvis dock var rätt svag, då andra sprutor ej funnos till hands, till hvilka vår spruta hade kunnat servera vatten. Efter 3 timmars gång var elden släckt, och vi kunde hemresa efter välförrättat värf.

Det torde vara första gången, som slangen klarats med tåg i vårt land, en slang af 1,820 mtr längd.

A. B-n.

Uppmaning.

Insänd i god tid för Januarinumret, meddelande röranre löneförmaner, dyrtids- och kristidstillägg samt antal fridagar etc. Red. har från flera håll fått mottaga uppmaning att i tidningen införa dylika uppgifter. Så mycket bör varje brandkår göra för Svensk Brandkärstidning.

Red.

Trelleborgs Gummifabriks Aktiebolag

tillverka sug- och spolslangar samt tekniska Gummivaror af alla slag.

Afdelningskontor och nederlag: SKEPPSBRON 4, GÖTEBORG.